РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ

Примено: 24. 06. 2010			
Орг. единица	Број	Прилог	Вредност
07	2405/1		

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Сл. весник на РМ" бр. 58/00 и 44/02) и член 30 од Законот за основно образование („Сл. весник на РМ" бр. 103/08), министерот за образование донесе наставна програма по предметот *запознавање на околината* за III одделение на деветгодишното основно образование за учениците со оштетен слух.

АРХИВСКИ ПРИМЕРОК

АДАПТИРАНА НАСТАВНА ПРОГРАМА ЗА УЧЕНИЦИТЕ СО ОШТЕТЕН СЛУХ

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

ЗАПОЗНАВАЊЕ НА ОКОЛИНАТА

III ОДДЕЛЕНИЕ

ДЕВЕТГОДИШНО ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

Скопје, април 2010

1. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО III ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да ги проширува сознанијата за непосредната околина и да ја сфати поврзаноста меѓу луѓето, предметите и појавите;
- да ги запознава основните детски права;
- да стекнува свест за значењето на знаењата во личниот и општествениот живот;
- да се оспособува да користи различни извори на знаења;
- да ги запознава различните начини на масовни комуникации и пренесување на информации;
- да ги сознава односите во семејството и да се поттикнува за хармонични семејни и пријателски односи;
- да стекнува сознанија и навики за здрава исхрана и чување на здравјето;
- да стекнува сознанија за правилата на културно однесување и да се поттикнува да ги почитува;
- да ги проширува знаењата за своето место, родниот крај и својата татковина;
- да се оспособува за ориентација во просторот и времето;
- да ги согледува сличностите и разликите меѓу човекот, животните и растенијата;
- да ги проширува сознанијата за сообраќајот и разновидните сообраќајни средства;
- да стекнува знаења за безбедно однесување при движење на улица и пат;
- да се поттикнува на заштита на природата;
- да ги проширува знаењата за културата на својата заедница и другите заедници;
- да развива позитивен однос кон мултикултурализмот;
- да користи ИКТ за доаѓање до нови сознанија за околината.

2. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

ТЕМА: ЈАС СО ДРУГИТЕ И ДРУГИТЕ СО МЕНЕ (ориентационо 10 часа)			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ ученичката: ▸ да знае да се претстави себеси; ▸ да осознае дека секоја година е повозрасен/а; ▸ да се поттикнува самостојно да претстави што умее, што може, што сака; ▸ да развива самодоверба во своите способности и умеења; ▸ да го спознава значењето на важноста за меѓусебното разбирање; ▸ да спознава дека луѓето кои живеат и работат заедно стапуваат во одредени меѓусебни односи (љубов, почитување, грижа, доверба пријателство, соработка, праведност); ▸ да ги препознава и именува чувствата во релациите кај луѓето; ▸ да се поттикнува да ги почитува разликите (пол, етничка припадност, социјално потекло, надворешен	▸ Знам и можам повеќе ▸ Јас и ти, ние и вие	▸ Се развивам ▸ Соработка, другарство, почитување ▸ Меѓусебни односи и чувства (љубов, почитување, грижа, соработка)	▸ Разговор со другите за себеси и откривање (со посебен акцент на поимите што можев/знаев минатата година, а што можам/знам сега). ▸ Работилници на тема: Сега сум поголем/а, Ме интересира..., Моите желби, Моите потреби и сл. ▸ Работилница: активности „јас можам ... јас занм ...) ▸ Организирање работилници на тема: Јас и ти, Ние и вие, Игри на улоги, Мојот најдобар другар, Помагам на другите, ▸ Ситуациони игри, драматизација (односи и чувства) ▸ Изготвување плакати, драматизација (Јас сум..., ти си...), стрип, книга и сл. и нивна презентација. ▸ Работилница: Воочувам сличности и разлики пред огледало воочуваат дека по нешто се слични, а по нешто различни, го цртаат сопственото тело (при што се стекнува увид дали имаат развиена телесна шема и топографија). ▸ Разговор за локални обичаи и домашни празници и како истите се прославуваат. ▸ Пишување и цртање на права и должности и нивно поставување на соодветни места во училницата,

изглед); ▸ да развива почитување и доверба кон другите; ▸ да ги запознае основните детски права; ▸ да ги разбере и правилно да ги применува поимите „права'' „детски права'' и „должности''; ▸ да се запознае со службите и луѓето кои помагаат да се остварат и кои ги заштитуваат детските права.	▸ Моите права и должности	▸ Права, должности ▸ Детска амбасада; УНИЦЕФ; СОС-телефон	▸ посета на Детската амбасада, читање на книги од УНИЦЕФ, гледање цртани филмови на тема: Детски права, запознавање со СОС- телефонот, разговори и сл.

ТЕМА: УЧИЛИШТЕТО И ЗНАЕЊЕТО (ориентационо 10 часа)			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: ▸ да стекне сознание дека учењето е важно за личниот развој; ▸ да знае деке треба да добие информации од повеќе извори; ▸ да осознае дека секој човек успешно учи на различен начин; ▸ да развива навики за почитување на заедничкиот распоред на активностите во одделението;	▸ Училиштето и знаењето ▸ Како е организирано моето одделение?	▸ Учење, знаење ▸ Одделенска заедница (претседател, благајник, хигеничар)	▸ Дискусија: Што ќе се случи ако не одам на училиште? (Ако не постојат училишта?) ▸ Работилница: Од каде се може да се стекне знаење? (воведување во начинот на користење на енциклопедии, книги за деца, учебници, ЦД, ИКТ, Интернет, правилно однесување при организирани посети, научни екскурзии, при опсервации и сл.). ▸ Правење книга *Мојата одделенска заедница*, разговори за обврските во одделението, составување планови на работа во одделението, ▸ Донесување на правила на

▸ да учествува во работата и задачите на одделенската заедница; ▸ да учествува во донесувањето одлуки за работата на одделенската заедница; ▸ да ги разбере задачите и обврските во одделенската заедница; ▸ да развива способности за тимска работа; ▸ да развива чувство на припадност кон своето училиште; ▸ да се поттикнува на одговорност за чување на училницата, чување на ентериерот и грижа за училишниот двор; ▸ да се поттикнува за разубавување на училишниот простор.	▸ Го разубавувам моето училиште	▸ Уредност, хигиена	однесување, запишување и поставување на истите на соодветни места со учество на учениците. ▸ Избор на раководство во одделенската заедница. ▸ Разговор и запишување и истакнување на одговорностите на раководсвото во одделенската заедница ▸ Уредување на училницата. ▸ Засадување растение за кое тие ќе се грижат (во училницата, во холот или во училишниот двор). ▸ Работилница (работа во групи, парови): презентирање на сопствени идеи за уредување на училишниот простор, правење планови за распоред на активностите за уредување, правење скици, практична работа, грижа и нега за еколошкото катче.

ТЕМА: ОДНОСИ ВО СЕМЕЈСТВОТО (ориентационо 12 часа)

Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: ▸ да ја сфати улогата и значењето на семејството; ▸ да се запознава со различните видови на заедничко живеење; ▸ да стекнува основни ▸ сознанија дека подмладокот во семејството со раѓа, негува, се развива; ▸ да се запознае со улогите и обврските на членовите во семејството; ▸ да спознава различни облици на семејни заедници; ▸ да ја осознае потребата од работење како услов за егзистенција на семејството; ▸ да ги надминува родовите стереотипи во врска со занимањата; ▸ да ги знае и именува роднинските врски (родово стебло); ▸ да ја осознава улогата на пријателите и соседите на семејството;	▸ Моето потесно семејство (родители, брак, раѓање) ▸ Роднини, соседи и пријатели на моето семејство ▸ Каде живеам ▸ Здраво живеење во семејството	▸ Брак, раѓање, предци, потомци, заедничко живеење родители ▸ Роднини: чичко, стрина, вујко, вујна, тетка, тетин, братучеди ▸ Сосед, соседство, пријателство, покана ▸ Куќа, стан ▸ Простории во домот (дневна соба, трпезарија, кујна, бања, спална соба, детска соба) ▸ Грижа, опасност ▸ Активности: хоби, слободно	▸ Разговор по следење семеен албум (со акцент на веселбата при склучување на бракот, лични фотографии од различна возраст). ▸ Посета на фабрика или др. институција (со цел да се се воочат различни професии и занимања). ▸ Разговор за родово стереотипни и нестереотипни занимања (жена-научник, возач; маж-шивач во фабрика). ▸ Разговор за роднините и нивната взаемна поврзаност. Групна или индивидуална изработка на родово стебло. ▸ Разговор за правилата на однесување и живеење во куќа, зграда, населба и сл. ▸ Илустрирање на објектот (куќа, зграда) за живеење и разговор за окружувањето – соседите, односот кон нив и почитувањето на правилата на однесување. ▸ Разговор за омиленото катче во домот. ▸ Разговор за можни опасности во домот: „Што ако...". ▸ Разговори: Што сé правиме дома во текот на денот?, раскажување ▸ Омилен дел од денот ми е ... Цртање. ▸ Посета на амбуланта и стоматолошка ординација;

▸ да ги именува своите соседи и пријатели; ▸ да ги почитуваа правилата на соживот и почитување со соседите и пријателите; ▸ да ја осознае namenata на просториите во домот; ▸ да ги именува просториите во домот; ▸ да ја осознава потребата од заштита и грижа за својот дом; ▸ да знае да ги посочи и да ги именува потенцијалните опасности од неправилно користење на апаратите во домот; ▸ да осознае што значи сопственост и приватност; ▸ да умее самостојно да го осмисли своето слободно време; ▸ да стекнува знаења за здрава исхрана и чување на здравјето; ▸ да се запознае со производи од категоријата здрава храна; ▸ да го осознае значењето на вакцинирањето; ▸ да се запознае со некои		време ▸ Здрава храна, витамини заштита хигиена, лекар стоматолог амбуланта.	посета на пазар и продавница на здрава храна. ▸ Изготвување на постер (здрав начин на живот) ▸ составување на мени за здрава храна; албум на здрава храна; пишување на пораки за унапредување на здравјето. ▸ Разговор и илустрирање: Како ја одржувам личната хигена во текот на денот?

детски заболувања; нивното пренесување и заштита од нив; ▸ да ги наброи и опише активностите за одржување на хигиената кои ги практикува во текот на денот; ▸ да се поттикнува да одржува редовна лична хигиена.			

ТЕМА: МОЈОТ РОДЕН КРАЈ (ориентационо 10 часа)			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: ▸ да може на едноставен начин да го опише неговиот роден крај; ▸ да може да определи дали се говори за село или град; ▸ да ги проширува сознанијата за својот роден крај; ▸ да ги проширува сознанијата за општината во која живее; ▸ да ја именува општината во која живее и во која учи и да ги запознае и именува поважните институции во неа; ▸ да се запознае дека со	▸ Мојот роден крај ▸ Мојот крај има минато и традиција	▸ Град; село; општина; градоначалник. ▸ Историја; минато; ликови од историјата; фолклор; архитектура; знаме; химна; пари; монети.	▸ Прошетки низ местото на живеење, разговор за институциите, обележјата, фотографиите. ▸ Легенди за родното место, разговор пред картата на Македонија; одбележување на својот роден крај; ▸ Работилница: манипулирање со карта на градот (пр. Скопје обележувајќи ја општината во која живее и учи). ▸ Посета и разговор со градоначалникот на местото на живеење. ▸ Правење макета, цртање (на местото на живеење). ▸ Разговор и разгледување на историски енциклопедии. ▸ Приказни, легенди, филм.

секоја општина раководи градоначалник; ▸ да се запознава со поважните историски случувања во својата татковина; ▸ да развива патриотски чувства и чувства на припадност кон својата земја; ▸ да ги проширува знаења-та за културните традиции на татковината, да ги почитува традицијата и културното наследство на својата заедница и другите заедници во родниот крај; ▸ да ги запознава природните богатства на својата општина и татковина.	▸ Убавините на родниот крај	▸ Природни богатства	▸ Цртање: посета на музеј; посета на стари градби. ▸ Народни приказни од различни култури во РМ. ▸ Разговор за стари фотографии, разгледници на родниот крај. ▸ Посета и разговор со локални занаетчии, носии, гостилници или баби – стари традиционални јадења. ▸ Прошетка: воочува растенија, природни убавини, значајни јавни објекти и др.

ТЕМА: ЈА ИСТРАЖУВАМ ПРИРОДАТА (ориентационо 18 часа)			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: ▸ да ги продлабочи стекнатите сознанија за почвата; ▸ да воочува различни	▸ Почвата во мојата околина ▸ Вода	▸ Почва, пропусливост ▸ Својства на почвата	▸ Набљудува различни примероци на почва, разговара за нивните својства. ▸ Истражувачки активности за почвата (пропустливост на вода, воздух, загревање на почвата) со

видови почва; ▸ да се запознае со својствата на почвата; ▸ да се запознае со загадувачите на почвата; ▸ да ги продлабочува стекнатите сознанија за водата; ▸ да се запознае со својствата на водата; ▸ да добие претстава за загадена вода; ▸ да ги продлабочува стекнатите знаења за воздухот; ▸ да се запознае со својствата на воздухот; ▸ да осознае за движењето на воздухот (ветер); ▸ да ги продлабочи стекнатите сознанија за светлината; ▸ да се знае дека главен извор на светлината е сонцето; ▸ да го опише дневното движење на сонцето; ▸ да ги разбере значењето и улогата на сонцето за растот и развојот на растенијата; ▸ да нучат кои се други извори на светлина; ▸ да запознава различни	▸ Воздух ▸ Светлина ▸ Звуците околу нас	▸ Вода ▸ Мрзнење, вриење, испарување на водата ▸ Воздух, паѓање, летање ▸ Оган, сонце, сијалица ▸ Изгревање и заоѓање на сонцето ▸ Звук, извори на звук, бучава, одбивање	поврзување зошто е тоа важно за растенијата. ▸ Разговор (работа со илустрации, ЦД) за загадување на почвата; истражува која почва е погодна за растенијата; ▸ Разговор: за што се користи водата?. ▸ Истражување: Што се случува со водата кога се загрева, а што кога се замрзнува? ▸ Споредува загадена/чиста вода. ▸ Истражува: за што се користи воздухот; својства на воздухот. ▸ Како се однесуваат предметите и живите организми во воздухот (паѓаат, летаат)? ▸ Истражувачки игри со пропуштање на светлината од различни извори низ различни материјали. ▸ Истражува како се однесува растение во недостиг на сончева светлина и со сончева светлина; ▸ Набљудува движење на сонцето, изгревање, заоѓање (илустрирање на положба на сонцето по сопствен избор). ▸ Истражувачки игри: Настанување на звукот (природни и вештачки извори). ▸ Слушање на тивки и гласни звуци, препознавање на гласот на другарчето (наглуви ученици). ▸ Разговор за заштита од бучава.

извори на звуци ▸ да се запознаат со пријатни и непријатни звуци и шумови (бучава).			

ТЕМА: ОДЛИКИ НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА (ориентационо 24 часа)			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: ▸ да го препознава и опишува изгледот на околината; ▸ да стекне сознанија дека во околината живеат различни живи организми; ▸ да разликува и да именува животни кои живеат во различни животни средини; ▸ да го разбере поимот растение, да покажува и да именува различни растенија; ▸ да ги препознава, разликува и именува деловите на растението; ▸ да разбере дека растенијата произведуваат семки од кои повторно се	▸ Мојата околина ▸ Живиот свет околу мене ▸ Растенијата во мојата околина ▸ Делови на растението ▸ Растенија на ливада ▸ Растенија на нива	▸ Височина; рид; рамнина ▸ Растителен свет ▸ Растенија ▸ Корен, стебло, лист, цвет, семе ▸ Трева/ливада ▸ Житни растенија ▸ Пченка, пченица, ориз	▸ Набљудување на блиската околина. ▸ Воочување на височини и рамнини. ▸ Обликување на околината од природен материјал, глина, тесто. ▸ Разгледува слики, постери, енциклопедии. ▸ Разговор: Кои животни каде живеат? ▸ Прошетка, набљудување на цветна градина, поле, ливада, шума. ▸ Разгледување слики, енциклопедии со растителен свет. ▸ Набљудува различни видови растенија во нивната природна средина, собира примероци на различни растенија. ▸ Разговара за деловите на растението. ▸ Цртање на деловите на растенијата по сопствен избор. ▸ Истражувачки активности за

создаваат растенија; ▸ да се запознае дека ливадите се користат како пасишта; ▸ да се запознае со некои житни растенија; ▸ да знае дека брашното се добива од некои житни растенија; ▸ да се запознае со одредени лековити и отровни растенија; ▸ да ги продлабочи знаењата за шумските дрвја и нивното значење; ▸ да воочува различни дрвја во шумата; ▸ да знае за што може да се користат дрвата; ▸ да ги прошири сознанијата за животните кои ги одгледува човекот; ▸ да се запознае со начините на грижа на човекот за домашните животни и ползата од нив; ▸ да препознава и именува некои животни; ▸ да стекне сознанија за значењето на дивите животни; ▸ да ги разликува и	▸ Шумски дрвја ▸ Животни - домашни и диви животни ▸ Сличности и разлики меѓу човекот, растенијата и животните	▸ Даб, бука, шума ▸ Домашни животни; диви животни	растење на растението (почва, полевање, светлина). ▸ Истражува: одгледува растение (засадува семка која 'рти и се развива во различни услови, водат белешки заедно со наставникот). ▸ Прошетка на ливада (и нива); посета на млин/воденица. ▸ Истражува од кои растенија се прави чај (со задолжителна помош на наставникот). ▸ Предупредување: некои растенија или нивни делови се отровни. ▸ Разгледување слики, енциклопедии;разговара за животните; ▸ Разгледување слики, сликовници, енциклопедии за животните; ▸ Изработка на албуми за животните; ▸ Истражување за корист од домашните животни - Кои продукти (храна и облека) се од животинско потекло- посета на продавница. ▸ Посета на фарма или селски двор. ▸ Учествува во изработка на терариум, пано, ИКТ. ▸ Разговор за живите организми и како тие се размножуваат; набљудување на примероци од растенија и животни (како се раѓаат, развиваат);

групира дивите и домашните животни; ▸ да открива некои сличности и разлики кај растенијата, животните и човекот.			▸ Изработка на пано. ▸ Истражување на заемната поврзаност на живите организми. ▸ Како настануваат растенијата, животните, човекот?

ТЕМА: ОРИЕНТАЦИЈА ВО ВРЕМЕТО И ПРОСТОРОТ (ориентационо 10 часа)			
Цели	**Содржина**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: ▸ да знае да ги именува и определува главните страни на светот според сонцето; ▸ да се ориентира во просторот; ▸ да ги именува месеците во годината; ▸ да ги именува главните карактеристики на месеците; ▸ да ги именува основните карактеристики на годишните времиња; ▸ да ги именува месеците во секое годишно време; ▸ да стекнува поим за часот како мерка за времето; ▸ да стекнува поим за	▸ Главни страни на светот ▸ Месеци во годината ▸ Часовник	▸ Страни на светот ▸ Месеци, календар ▸ Часовник, минута, стрелки	▸ Прошетка до блиската околина, набљудување на сонцето, на сенките. ▸ Определување на страните на светот според сенките на дрвјата и на предметите. → Разгледување на календар. → Разговор по сликите, изработка на календар, ▸ Разгледување на слики за часовникот, читање на текстови за мерење на времето во минатото и сега (песочен, сончев часовник, часовник со клатно, дигитален часовник и др.).

минута како дел од часот; ▸ да стекнува поим за секунда како дел од минутата и часот.			

ТЕМА: СООБРАЌАЈ (ориентационо 14 часа)			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: ▸ да ги продлабочува знаењата за сообраќајот во околината; ▸ да се оспособува за проценка на безбедна и небезбедна ситуација во сообраќајот; ▸ да се прилагодува кон условите на сообраќајот; ▸ да се запознава со улогата на сообраќајните знаци; ▸ да ги препознава според формите и значењето и да ги почитува сообраќајните знаци во реална ситуација; ▸ да знае каде се преминува крстосницата; ▸ да знае да ја процени ситуацијата во сообраќајот и безбедно	▸ Ученикот и сообраќајот во околината ▸ Сообраќајни знаци ▸ Пред крстосница	▸ Сообраќајни знаци, пешачки премин, деца на патот, стоп, болница, училиште ▸ Крстосница, одбележана крстосница, неодбележана крстосница ▸ Воден сообраќај, воздушен сообраќај, сувоземен сообраќај. ▸ Возач, машиновозач, пилот, морнар, капетан	▸ Набљудување на сообраќајот во околината. ▸ Симулација на различни сообраќајни ситуации; примена на слики, модели, слајдови и сл. ▸ Набљудува слики со сообраќајни знаци, слајдови, програми во ИКТ. ▸ Црта, изработува сообраќајни знаци од ликовни материјали. ▸ Симулација во училиштен двор со употреба на готови или нацртани сообраќајни знаци. ▸ Набљудување на одбележана и неодбележана крстосница, симулација во училиштен двор, на полигон. ▸ Вежби за преминување на улица, илустрации, цртање слајдови, слики, примена на ИКТ. ▸ Преминување на крстосници во присуство на возрасни лица. ▸ Разговори за превозните средства

да поминува улица; ▸ да умее да ја проценува ситуацијата во сообраќајот и правилно да реагира; ▸ да се запознае со видовите сообраќај (воден, сувоземен, воздушен), сличности и разликите меѓу нив; ▸ да се запознае со сообраќајните средства за секој вид сообраќај; ▸ да се запознаат со одредени професии поврзани со одвивање и регулирање на сообраќајот; ▸ да развива навики за правилно и културно однесување на улица, на пешачки премин, во возила на јавен сообраќај и примена на таа култура.	▸ Видови сообраќај ▸ Култура во сообраќајот (како да се однесувам во сообраќајот)	▸ Култура на однесување	со кои патувале, разгледување на сообраќајните средства со помош на ИКТ, цртање сообраќајни средства. ▸ Набљудување на правилно однесување во сообраќајот на ТВ, слајдови, размена на искуства меѓу учениците и наставникот. ▸ Симулација на реални настани за (стари лица, фрлање отпадоци, пуштање музика, чекање во ред, ослободување на место на другиот и др) ▸ Патување со возила кои се користат во јавниот превоз.

3. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

- *Насоки за меѓупредметно поврзување*
- *Наставните содржини од предметот запознавање на околината даваат можност за интегрирано, целно и содржинско поврзување со наставните предмети: мајчин јазик, математика, ликовно образование, мизички стимулации и ритмички вежби и физичко и здравствено образование.*
- *Препораки за користење на годишниот фонд на часови*

Поставените цели во наставните теми даваат можност за самостојно планирање и реализација на содржините, во согласност со потребите на учениците и почитување на принципот на актуелизација во наставата. Се користат актуелните настани и ситуации во одделението и се поврзуваат со искуството на учениците кое настанува надвор од училиштето. Треба да се тежнее колку што е можно учениците околината да ја запознаваат непосредно. При набљудувањето се упатуваат да ги употребуваат сите можни сетила.

Во наставната програма дадени се цели кои се постигнуваат преку активностите на учениците. Активностите понекогаш опфаќаат повеќе цели, како и цели од различни содржини. Така една цел може да се постигне преку различни активности. Примерите на активностите се предлози, а наставникот може за постигнување на целите да избере и други соодветни активности. Реализацијата на наставната програма треба да овозможи постапно и систематско насочување на учениците во набљудувањето на појавите и нивните промени.

Обработката на новите теми, и воопшто, воспитно-образовниот процес треба да се изведува со употреба на тотална метода на комуникација (употреба на знаковен јазик, мимика, слушни остатоци, адекватна фацијална експресија). Сите нови поими освен усно, треба да се пренесуваат и усвојуваат и по писмен пат (со примена на писмениот метод). Ова посебно се однесува на часовите каде што има усвојување на нови поими (од учениците треба да се побара да го употребат новоусвоениот поим во различни контекстни ситуации со цел да се увиди дали постои разбирање и свесност за определениот поим), секако и поврзување со знаковниот јазик како основа за понатамошно надградување на поимите.

При обработката на специфични теми се препорачува да се изведуваат симулациони игри, драматизации, игри на улоги при што на учениците со слушни оштетувања им се овоможува поголема јасност на новите содржини.

После сите изведени активности, опсервации, драматизации, односно после секоја обработка на нова тема од учениците со слушни оштетување се бара да ги пренесат на хартија новите усвоени информации, новите поими или пак сопствените размислувања (корелација со македонски јазик). Некои од темите добро е да се заокружат и со изработка на плакта кој ќе биде изложен и ќе претставува добра асоцијација и посетник на веќе ученото.

Одредени теми, како на пр. *Сообраќај,* кај некои од активностите (преминување на крстосници, патување со средства на јавниот сообраќај) неопходна е консултација и договор со родителите како би се вклучиле во безбедно изведување на истите.

- *Наставни средства:*

- непосредната околина – предмети и појави во природата, како и појави во општеството и односите меѓу луѓето;
- дидактички средства и материјали;
- истражувачки катчиња;
- куклен театар;
- визуелни средства (слики, апликации, фолии, паноа, огласни табли, географска карта и релјефна карта на Македонија, модели, макети);
- сликовници, енциклопедии, списанија и сл.;
- Интернет, образовни софтвери;
- аудио-визуелни средства (графоскоп, дигитален фотоапарат, дигитална камера, телевизор, ДВД-плеер, видеоплеер, компјутер, ЛЦД проектор и други средства).

4. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Следење на постигањата на учениците

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за учење, соработката со другите и сл. (формативно оценување).

Оваа компонента е составен дел на планирањето на наставникот за наставата и учењето, врз основа на претходните знаења и искуства на ученикот/ученичката - дијагностичко оценување.

Начини на проверување и оценување:

- описно оценување:
- ✓ опсервација на ученикот;
- ✓ разговор како начин на изразување;
- ✓ мотивација, интереси, активности, соработка, почитување на другите;
- ✓ водење на развојно и аналитичко портфолио за секој ученик/ученичка;
- ✓ користење на евидентни и чек листи, анегдотски белешки, студии на случај;
- ✓ детски изработки поединечни, групни;
- ✓ контролни работи, тестови на знаења;
- ✓ примена на листи за аналитичко оценување на истражувачки активности (планирање на работата, способности за истражување, способности за прибирање и обработка на податоци и др.);
- ✓ микросумативно оценување;
- ✓ сумативно оценување на крајот на годината преку автентичен запис за постигањата на секој ученик/ученичка.

5. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови се темели на Нормативот за простор за I, II и III одделение и на наставните средства за III одделение донесен од страна на министерот за образование и наука.

6. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Наставната по *запознавање на околината* за трето одделение може да ја реализира лице кое завршило:

- Филозофски факултет-Институт за дефектологија, дипломиран дефектолог,
- дефектолошки факултет согласно Законот за основно образование

7. ОЧЕКУВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Ученикот/ученичката:

- умее да се претстави со основните лични податоци (име, презиме, место на живеење);
- ги искажува своите желби, потреби и интереси;
- ги знае основните детски права и институциите кои се грижат за нивна заштита;
- ги знае задачите и работата на одделенската заедница;
- ги знае членовите на семејството и роднинските врски;
- разликува роднини, пријатели и соседи и ги почитува;
- знае како се одржува лична хигиена и како треба да се грижи за своето здравје;
- знае што е здрава храна и прави избор при исхраната;
- самостојно го осмислува своето слободно време;
- идентификува и искажува различни емоции кај себе и кај другите;
- ги познава и именува позначајните објекти, места и институции во непосредната околина и се ориентира по нив;
- ги знае позначајните природни богатства и културни знаменитости во својата околина;
- знае како се вика татковината, ги знае змнамето и симболите;
- набројува некои географски поими во крајот во кој живее (рид, планина, река, езеро и сл.);
- ги именува деловите на растенијата (корен, стебло, гранка, лист, цвет, плод, семка);
- ги набројува животните циклуси (раѓање, растење, размножување, умирање);
- знае сличности и разлики меѓу растенијата, животните и човекот;
- знае неколку начини за чување и заштита на својата околина;
- ги знае основните услови за живот;
- извршува едноставни истражувања;
- знае да ги определи главните страни на светот;
- ги знае месеците во годината-правилно чита и употребува календар;
- го употребува часот како мерка за време;
- се ориентира во просторот според страните на светот;
- знае да ја проценува ситуацијата во сообраќајот и безбедно преминува улица;
- ги знае и ги почитува основните сообраќајни правила и знаци;
- разликува видови на сообраќај и сообраќајни средства;
- користи ИКТ за стекнување на сознанија за човекот, животните и растенијата.

8. ПОТПИС И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по *запознавање на околината* за трето одделение на деветгодишното основно образование за учениците со оштетен слух ја донесе

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
КАБИНЕТ НА МИНИСТЕРОТ
Бр. 07-821/16
23.06. 2016 год.
СКОПЈЕ

Скопје 23. 06. 2010

Никола Тодоров,
министер за образование и наука